

NORGES HØYESTERETT

Den 6. mai 2011 avsa Høyesterett dom i

HR-2011-00930-A, (sak nr. 2010/2035), straffesak, anke over dom,

I.

A

(advokat Svein-Olav Bøen – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Tarjei Istad)

II.

B

(advokat Terje Engebretsen – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Tarjei Istad)

III.

Den offentlige påtalemyndighet

(statsadvokat Tarjei Istad)

mot

A

(advokat Svein-Olav Bøen – til prøve)

B

(advokat Terje Engebretsen – til prøve)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Endresen**: Saken gjelder overtredelse av vannressursloven § 63 første og tredje ledd ved vassdragsutbygging i strid med de fastsatte konsesjonsvilkår.

- (2) A er eier av den 10 000 mål store eiendommen X, gnr. 20 bnr. 1-5 i Y kommune. Til eiendommen hører Xvassdraget.
- (3) Da Direktoratet for naturforvaltning i 1999 utarbeidet Samlet plan for utbygging av vassdrag i Sør-Trøndelag, hadde A allerede i lengre tid arbeidet med planer om utbygging av Xvassdraget, og i Samlet plan ble det presentert tre utbyggingsalternativer. To av disse var aktuelle. Begge alternativer ville gi en årlig kraftproduksjon på nær 10 Gwh. Alternativene A og B skilte seg ikke mye fra hverandre når det gjelder bygging av dammer og regulering av de tre berørte vannene. Derimot var plassering av kraftstasjon og vanntilførsel til denne løst på fundamentalt ulik måte i de to alternativene. Alternativ A gikk ut på å sprengte en tunnel på 1 400 meter ned til en kraftstasjon, som skulle ligge 400 meter inne i fjellet. Alternativ B var basert på en løsning der tunnelen bare var 400 meter, og der vannet deretter skulle føres i en 1 400 meter lang rørgate ned til kraftstasjonen, som i dette alternativet var forutsatt bygget på et område nede ved sjøen. Dette området var regulert til industriområde.
- (4) A søkte i 2000 om konsesjon for utbygging etter alternativ A. Konsesjon for utbygging etter dette alternativet ble gitt ved kongelig resolusjon av 11. juni 2004, dog slik at det ble gjort modifikasjoner i planene i form av redusert oppdemming, minstevannføring og annet.
- (5) I Samlet plan fremkommer det at Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag gikk imot utbygging av hensyn til den urørte naturen der inngrepene ville finne sted, og ved konsesjonsbehandlingen gikk Sør-Trøndelag fylkeskommune mot utbygging på det samme grunnlag. I Samlet plan er det videre referert til at Y kommunes tilslutning til prosjektet forutsatte at alternativ A ble valgt. Da dette alternativet ble valgt som grunnlag for konsesjonssøknaden, kunne kommunen støtte søknaden med de modifikasjoner som NVE hadde gjort i sin innstilling. Disse modifikasjonene førte for øvrig til at de øvrige høringsuttalelsene nå var positive til at konsesjon ble gitt.
- (6) Konsesjon ble meddelt med blant annet det følgende vilkår:
- ”Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.”**
- (7) I det videre arbeid støttet A på ulike problemer, som det ikke er grunn til å komme nærmere inn på. Det ble etter hvert klart for ham at det ikke var aktuelt å gjennomføre utbyggingen etter alternativ A. I stedet videreutviklet han prosjektet med sikte på bygging etter alternativ B, men med den vesentlige modifikasjon at rørgaten skulle graves ned.
- (8) Den 25. mai 2005 sendte A en e-post til departementsråd Elisabeth Berge i Olje- og energidepartementet. A uttrykte betydelig frustrasjon over å ha fått beskjed fra NVE om at de planlagte endringer i prosjektet gjorde det nødvendig å sende endringsøknad dit. A fikk ikke det svar han ønsket. I departementsrådets svar den 2. juni 2005 understrekte hun at søknad om planendring må sendes NVE. Allerede dagen etter skrev A igjen til departementet. Han uttrykte her igjen sin misnøye, men det som har særlig interesse er at A langt på vei bekreftet at utbygging etter alternativ A ikke lenger var aktuelt. Om dette skrev han:

”Kan om ønskelig bygge etter de opprinnelige planer, men må da be om en overføring fra OED på kr. 10 000 000,-”

- (9) I 2006 kom A i kontakt med B, og denne fikk etter hvert en sentral rolle i prosjektet. I mars 2006 deltok B i et møte med A og representanter for entreprenør og de aktuelle leverandører av rør og turbin til anlegget. Det ble i møtet enighet om at B skulle utarbeide et forslag til en totalentreprise for deler av prosjektet etter de nye planene.
- (10) B oversendte den 10. juni 2006 forslag til slik avtale på vegne av sin arbeidsgiver B Elektro AS. I forslaget ble det, i hvert fall i en korrigerert versjon, tatt med det følgende punkt 8:

”Prosjektoppfølgning/ledelse

Prosjektoppfølgning av prosjektingeniør, med all nødvendig dokumentasjon, oppfølging av konsesjonskrav, besørgelse av at det velges gode løsninger, samt holde dialog med Fylkesmannen og NVE.

Dette gjelder den delen av anbudet som berører vannvei, anleggsvei, og stasjonsbygning og elkraftdimensjoneringer mellom kraftstasjon og det lokale kraftlag. Prosjektleder sørger for oppmåling og innmåling av rørgate, forestår all nødvendig korrespondanse med det offentlige og leverandører.

Prosjektleder holder tett oppfølging av prosjektet og sørger for at tidsplaner og frister holdes. Prosjektleder sørger for at rør legges i henhold til beskrivelse og tilpasses inntaksventil ved stasjon. Prosjektleder holder byggherre orientert om status til en hver tid, og holder ukentlige byggemøter under byggeperioden. Prosjektleder sette opp forslag til kontrakt mellom entreprenører og byggherre etter omforent NS norm.”

- (11) Forslaget fra B Elektro AS ble ikke godtatt, men den 15. august 2006 ble det formalisert en avtale mellom As selskap X Kraft AS og B. I avtalen opplyses det at oppdraget ble påbegynt i juni 2006. Avtalen er inngått ved bruk av ”Formular for kontrakt om byggelederoppdrag”, men det er gjort den viktige tilføyelse at punkt 8 i kontraktsutkastet fra B Elektro AS, som jeg har referert, skal inngå som en del av avtalen.
- (12) Den 25. juni 2006 søkte A Y kommune om å få bortfeste en tomt på 2 000 m². Formannskapet ga tillatelse i møte den 12. september 2006, og dispenserte samtidig fra plan- og bygningsloven § 17-2. I vedtaket heter det at ”Arealet skal benyttes til bygging av kraftstasjonsbygning i tråd med konsesjon for etablering av kraftverk meddelt i Kongelig resolusjon av 11. juni 2004”.
- (13) Den 21. september 2006 ble det avholdt oppstartmøte for utbyggingen. Tilstede var tre representanter for entreprenøren og B. Fire dager senere skrev B til NVE ved/Tore Olav Sandnæs. B skrev at det nå var ønskelig å komme i gang med prosjektet, og avsluttet henvendelsen slik:

”Når det gjelder rørgate, plassering / utforming av stasjon og eventuelt rørbruddsventil så vil vi komme tilbake til dette.”

- (14) Sandnæs besvarte henvendelsen den 27. september 2006:

”Har sett gjennom hva vi har på dette prosjektet og det er kun 2 brev og et notat som vi har sendt til X Kraft hvor vi har bedt om detaljplaner. Har du de brevene? Datert 30.9.2004 og 9.11.2004. Vedlegger også malen vi ber om utbygger skal bruke for å få

utarbeidet det materialet vi trenger for å kunne godkjenne detaljplanene. Malen er generell og må tilpasses anlegget. Eller ligger mye info i vår veileder 2/2005 (Miljøtilsyn ved vassdragsanlegg). Denne finner du på NVEs hjemmeside

Så. Veger er vel til en viss grad godkjent av kommunen? MEN videre tiltak må godkjennes av oss. Først arealbruken – så detaljplanene. Når dere har fått en del av dette materialet på plass kan vi ev. ta et møte/befaring.”

- (15) Arbeidet med rørgaten og byggingen av kraftstasjonen ble påbegynt i desember 2006. I mai 2007 var rørgaten i det vesentligste ferdigstilt, mens kraftstasjonsbygningen sto ferdig ca. 1. oktober 2007. Det gjensto ikke mye arbeid på anlegget.
- (16) NVE ble 11. oktober 2007 kjent med at kraftverket var under bygging. I brev samme dag fra NVE til X Kraft AS v/ A ble det under henvisning til vilkår 7 i konsesjonen gitt påbud om stansing av alle byggeaktivitetene.
- (17) Den 6. januar 2009 utferdiget Økokrim tiltalebeslutning mot A og B for overtredelse av vannressursloven § 63 første ledd bokstav c jf. tredje ledd jf. fjerde ledd.
- (18) Grunnlaget for tiltalen er angitt slik:
- ”Som henholdsvis daglig leder/eneaksjonær og byggeleder i X kraft AS besørget de at det ved bygging av kraftverk i perioden juli 2006 til oktober 2007 i Y ble anlagt en 20–45 meter bred og ca. 1400 meter lang rørgate i Xlia ned mot Z. Anlegging av rørgata innebar fjerning av skog og annen vegetasjon samt sprenging av fjell og omvelting av masser, herunder i myrområde. Tiltaket forandret landskapet betydelig. Dette ble gjort til tross for at det i konsesjon gitt ved kongelig resolusjon 11. juni 2004 i medhold av vannressursloven 24. november 2000 nr. 82 var bestemt at vannet skulle føres i tunnel fra inntaket i Æ gjennom kraftstasjon inne i fjellet, og videre i tunnel ut i Z. Kraftstasjonen ble bygget ute i dagen nede ved fjorden, til tross for at den i henhold til konsesjonen skulle plasseres inne i fjellet.**
- De ovennevnte arbeidene ble gjennomført til tross for at de ikke hadde fått godkjent detaljplaner av Norges vassdrags- og energidirektorat. Etter vilkår nr. 7 i konsesjon gitt ved kongelig resolusjon 11. juni 2004 skulle ikke arbeider vært satt i gang før detaljplaner var godkjent.”**
- (19) Som nevnt var anlegget nærmest ferdigbygget da det ble gitt pålegg om byggestans, og ved kongelig resolusjon den 27. juni 2008, ble det gitt den nødvendige tillatelse til planendring, og kraftverket ble satt i drift høsten 2008.
- (20) Sør-Trøndelag tingrett avsa 3. september 2009 dom med slik domsslutning:
- ”1. A, født 26.05.1961, dømmes for overtredelse av vannressursloven § 63 første ledd bokstav c til en bot til statskassen på 50.000 – femtitusen – kroner subsidiært fengsel i 15 – femten – dager.**
- Han dømmes til å erstatte saksomkostninger til det offentlige med 10.000 – titusen – kroner.**
- 2. B, født 21.07.1968, frifinnes.”**
- (21) Påtalemyndigheten anket dommen til Frostating lagmannsrett, som den 22. oktober 2010 avsa dom med slik domsslutning:

- ”1. **A, født 26. mai 1961, dømmes for overtredelse av vannressursloven § 63 første ledd bokstav c), jf. tredje ledd første punktum til en straff av fengsel i 45 – førtifem – dager.**
2. **Han dømmes til å betale saksomkostninger for tingretten med 10.000 – titusen – kroner.**
3. **B, født 21. juli 1968, dømmes for overtredelse av vannressursloven § 63 første ledd bokstav c), jf. tredje ledd første punktum og fjerde ledd, til en straff av bot stor 50.000 – femtitusen – kroner, subsidiært fengsel i 15 – femten – dager.”**
4. **Han dømmes til å betale saksomkostninger for tingretten med 10.000 – titusen – kroner.”**

- (22) A og B har begge påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Ankene gjelder saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen. I tillegg har B angrepet lagmannsrettens saksomkostningsavgjørelse. Påtalemyndigheten har for begge de tiltalte anket over straffutmålingen.
- (23) *Jeg er kommet til at de domfeltes anker ikke fører frem, men at påtalemyndighetens anker over straffutmålingen må tas til følge.*
- (24) Jeg behandler først den del av ankene mot lovanvendelsen som gjelder det objektive gjerningsinnhold.
- (25) Tiltalen gjelder vannressursloven § 63 første ledd bokstav c, som setter straff for den som ”overskrider en konsesjon eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i denne lov”. Tiltalen omfatter også bestemmelsens tredje ledd, som utvider strafferammen når det er voldt ”fare for betydelig skade på mennesker, miljø eller eiendom”. De domfelte har bestridt at tredje ledd kommer til anvendelse.
- (26) Det er på det rene at arbeidene ble igangsatt i strid med den konsesjon som var gitt, og uten at det forelå godkjente detaljplaner. Dette er ikke bestridt. De tiltalte mener imidlertid at vilkåret i tredje ledd om at det skal være fare for ”betydelig skade på miljø”, ikke er oppfylt.
- (27) Lagmannsretten tar ikke uttrykkelig stilling til dette lovtolkingsspørsmålet, men fremstillingen viser samlet sett at lagmannsrettens lovanvendelse er i samsvar med hvordan bestemmelsen må forstås.
- (28) Lagmannsretten foretar først en isolert vurdering av om byggingen av rørgaten alene innebar slik skade på miljøet som loven krever. I denne forbindelse gir lagmannsretten følgende beskrivelse av den skade miljøet er påført :

”I forbindelse med byggingen av rørgaten, som altså er 1400 meter lang og opprinnelig besto av urørt natur, ble skogen hogget i en bredde på 20 – 45 meter. Bredden på området hvor det ble gravd og sprengt er imidlertid en god del smalere, anslagsvis 10 – 15 meter. Det legges til grunn at det ble sprengt en renne på om lag 2,5 x 2,5 meter over en lengde på til sammen ca. 1000 meter. Det meste av steinmassene ble lagt tilbake etter at rørene var lagt.

På området hvor det ble gravd og sprengt, ble de opprinnelige jordmassene totalt omkalfatret. Selv om det er foretatt en i og for seg tilfredsstillende planering, har

inngrepet ført til at jordlaget er blitt vesentlig forandret. Dette har medført varige endringer i det biologiske mangfoldet ved at artenes levesteder og muligheter til å bevege seg er blitt forandret. I overskuelig framtid vil det finnes en annen type vegetasjon enn det som var tidligere. Visuelt vil dette arte seg som et langsgående 'sår' i terrenget i forhold til den skogbevokste vegetasjonen på begge sider av traseen."

- (29) Jeg er enig i at dette er tilstrekkelig til at miljøet må sies å være påført betydelig skade. Det gjelder varige inngrep som direkte berører ca. 40 dekar hvorav ca. halvparten ble gravd opp og/eller sprengt. Arbeidene vil dessuten influere også på tilgrensende arealer, og vil ved sin tilstedeværelse påvirke et større omkringliggende område. Når det tas hensyn til at arbeidene er utført i et område med uberørt natur av en slik karakter at dette med tyngde ble anført som innvending mot at konsesjon burde gis, fremstår spørsmålet ikke som tvilsomt. Skaden er uopprettelig i hvert fall i den forstand at inngrepene vil være en realitet også etter at disse med tiden vil bli mindre synlige. Jeg legger til grunn at den aktuelle straffebestemmelse også vil være anvendelig ved skade på naturen som er klart mindre omfattende enn den skade som er inntrådt her.
- (30) I noen utstrekning trekker lagmannsretten også inn andre elementer ved utbyggingen, men jeg er enig i at det er rørgaten som i denne sammenheng er det sentrale, og jeg går ikke nærmere inn på de øvrige omstendigheter.
- (31) Lagmannsretten har lagt til grunn at A som eeneier og daglig leder i det selskap som han hadde stiftet for å gjennomføre utbyggingen, har en slik rolle at han kan holdes strafferettslig ansvarlig for overtredelsen. Det er noe uklart om dette er bestridt av A, men det er under ingen omstendighet et tvilsomt spørsmål. Som lagmannsretten påpeker er det i denne sammenheng uten betydning at A ved avtale hadde overlatt til B å videreføre dialogen med NVE. Det kunne vært tilføyd at dette må være særlig klart når A ikke hadde gitt B den nødvendige bakgrunnsinformasjon for å kunne videreføre dialogen med NVE på en adekvat måte, men jeg er enig med lagmannsretten i at dette spørsmålet ikke nødvendiggjør noen egentlig drøftelse.
- (32) Dernest foretar lagmannsretten en nærmere vurdering av Bs rolle i prosjektet. På grunnlag av de tiltaltes ulike forklaringer og de tilbudte bevis, konkluderer lagmannsretten, etter blant annet å ha vist til at B utad hadde betegnet seg som "prosjektleder og kontaktperson overfor NVE", at B
- "hadde påtatt seg og utførte en rolle som på mange områder strakk seg vesentlig lengre enn det som ligger innenfor oppgavene til en byggeleder, og som også omfattet 'oppfølging av konsesjonskrav' og 'å holde dialog' med offentlige myndigheter som NVE slik som angitt i pos 8."**
- (33) Av den beskrivelse lagmannsretten her har gitt av Bs rolle, er det klart at han objektivt sett må anses å ha medvirket til overtredelsen.
- (34) Jeg går etter dette over til å vurdere om de tiltalte har utvist tilstrekkelig skyld, og om det er noe å utsette på domsgrunnene i denne sammenheng.
- (35) Lagmannsretten konstaterer innledningsvis at skyldkravet etter vannressursloven § 63 første ledd er forsett eller uaktsomhet, og retten legger videre til grunn at skyldkravet etter § 63 tredje ledd første punktum er

”såkalt culpa levissima, det vil si at forøveren kunne ha innsett muligheten av de følger som der er omtalt, jf. det som er uttalt om tilsvarende bestemmelse i forurensingsloven § 78 annet ledd i Ot. prp. nr. 11 (1979–1980) side 173.”

- (36) Jeg er enig i denne lovforståelsen, men lagmannsrettens utgangspunkt gjør muligens den videre fremstilling noe vanskelig å følge, ikke minst når bestemmelsen er utformet som et faredelikt, uten at det påpekes at det i det konkrete tilfellet ikke er tale om å vurdere en fare, men de tilsiktede konsekvenser av tiltakene. Under ingen omstendighet kan jeg se at det er noen tvil om at lagmannsretten har funnet skyldkravene oppfylt, og den begrunnelse som er gitt, er klart tilstrekkelig til at lovanvendelsen kan prøves.
- (37) Lagmannsretten fant det bevist utenfor enhver rimelig tvil at A utviste forsett med hensyn til overskridelsen av de vilkår som var satt i konsesjonen. Den fant det bevist at A ikke trodde at B hadde avklart forholdet til NVE, og at A på grunnlag av den samlede korrespondanse var klar over at forholdet ikke var bragt i orden. Lagmannsretten fant ikke å kunne se bort fra at det av A fremlagte brev til NVE datert den 20. juni 2006, ble sendt til NVE, men avviste at dette kan ha ført til at A mente ved dette å ha oppfylt vilkårene i konsesjonen. Det fremheves særskilt at retten så As passivitet etter å ha mottatt brev fra CKraft AS datert 2. mai 2007, som igjen stilte spørsmål ved om forholdet til NVE er bragt i orden, som en bekreftelse på at A bevisst fortsatte å neglisjere kravet om at detaljplanene skulle godkjennes.
- (38) Om vurderingen av Bs subjektive skyld uttalte lagmannsretten:

”I likhet med påtalemyndigheten finner lagmannsretten det ikke bevist at B var klar over at konsesjonen gikk ut på at det skulle bygges i samsvar med alternativ A før i forbindelse med stansningsvedtaket i oktober 2007. Han kan derfor ikke dømmes for forsettlig overtredelse på dette punkt.

Imidlertid finner lagmannsretten det bevist at B har utvist uaktsomhet idet han ut fra den rolle han hadde påtatt seg, må bebreides for at han unnlot å gjøre seg kjent med hva konsesjonen ga tillatelse til. Særlig må han kritiseres for ikke å ha fulgt opp e-posten fra NVE 27. september 2006, som etter lagmannsrettens oppfatning ga ham en foranledning til å sette seg inn i konsesjonen. Han burde også ha tatt opp spørsmålet med A. B kan ikke høres med at det kunne være vanskelig å ta opp ting med A.

B må også bebreides for ikke å ha sørget for at det ble sendt inn detaljplaner og fått disse godkjent før byggingen av rørgaten og kraftverksbygningen ble påbegynt. Gjennom e-posten 27. september 2006 ble han gjort kjent med at slike planer måtte sendes inn. Som vedlegg til e-posten fulgte en veileder ’miljøtilsyn ved vassdragsanlegg’. På side 13 og 14 i denne fremgår det at detaljerte planer skal godkjennes før tiltak i terrenget kan iverksettes. B har forklart at han ikke leste denne. Lagmannsretten er av den oppfatning at B må kritiseres for dette. Han burde også ha satt seg inn i den tilsendte malen for detaljerte planer for bygging av kraftverk hvor de samme pålegg er omhandlet.

Lagmannsretten finner det ikke nødvendig å ta stilling til om B 20. oktober 2006 sendte inn detaljerte planer og om dette dokumentet tilfredsstiller kravene til detaljplan etter konsesjonsvilkår nr. 7. Under enhver omstendighet er det klart at detaljplaner ikke på noe tidspunkt ble godkjent av NVE. ”

- (39) Jeg kan ikke se at det på grunnlag av den faktiske beskrivelse lagmannsretten har gitt, er noen tvil om at B har opptrådt uaktsomt. Lagmannsretten har riktig påpekt at det gjelder

en streng aktsomhetsnorm når det gjelder vern om miljøet, men det er ikke i denne saken påkrevd med noen streng norm for å konstatere at skyldkravet er fylt.

- (40) Lagmannsretten følger ikke opp det som innledningsvis sies om skyldkravet culpa levissima, slik det kanskje kunne ha vært forventet, men noen selvstendig drøftelse av dette vilkåret utover generelt å konstatere henholdsvis forsett og uaktsomhet, er, slik denne saken ligger an, ikke påkrevd. Det er her nettopp ikke tale om "fare for skade"; det er tale om å vurdere de konsekvenser for miljøet som med nødvendighet fulgte av de tiltak som lagmannsretten har funnet var omfattet av As forsett, og for Bs vedkommende av hans uaktsomhet.
- (41) A har som saksbehandlingsfeil også påberopt at han ikke fikk tilstrekkelig tid til å forklare seg, og at dette særlig førte til at han ikke fikk utdypet sitt syn på omstendighetene omkring nærmere angitt korrespondanse.
- (42) Jeg legger til grunn som ubestridt at det den 12. oktober 2010 var planlagt at de tiltalte skulle avgi sine forklaringer frem til klokken 13.00, men at det viste seg at den avsatte tid var utilstrekkelig. A avga forklaring i to økter, fra klokken 09.00 til klokken 11.55 og fra klokken 12.30 til klokken 13.10. Det er ikke protokollert noen innvending mot at forklaringen da måtte avsluttes.
- (43) Derimot er det protokollert fra første dag under hovedforhandlingen at rettens leder gjorde de tiltalte kjent med at de hadde anledning til å uttale seg etter avhør av hvert enkelt vitne og etter opplesning av hvert skriftlig bevis. I denne forbindelse viser jeg til at de aktuelle vitner under saken ga forklaring etter de tiltalte.
- (44) Endelig ble de tiltalte ved avslutning av saken gitt anledning til å uttale seg. Jeg finner det da klart at lagmannsretten ikke har begått noen saksbehandlingsfeil.
- (45) B har på sin side gjort gjeldende som saksbehandlingsfeil at lagmannsretten ikke i tilstrekkelig grad har redegjort for de vitneavhør som B mener støttet hans fremstilling om hvilken rolle han hadde ved utbyggingen og hans forhold til A. Jeg finner det klart at domsgrunnene her et tilstrekkelige. Lagmannsretten skriver på side 10 i dommen at det ikke anses avgjørende "at B etter hvert ble fratatt myndigheten til å attestere fakturaer fra entreprenører og leverandører, og at A hadde den alt overveiende beslutningsmyndigheten i prosjektet". Det følger da at lagmannsretten ikke hadde noen foranledning til å uttale seg om bevisføringen omkring disse problemstillingene.
- (46) Jeg går etter dette over til straffutmålingen.
- (47) Strafferammen for overtredelse av vannressursloven § 63 tredje ledd er bøter eller fengsel i inntil 2 år. Det er med andre ord fra lovgivers side gitt et meget klart signal om at det må reageres strengt på overtredelse av bestemmelsen.
- (48) Høyesterett har ikke tidligere behandlet noen sak etter vannressursloven, og det er naturlig å søke veiledning i straffenivået ved miljøkriminalitet ellers.
- (49) I Høyesteretts avgjørelse i Rt. 2011 side 10, som gjaldt en overtredelse av plan- og bygningsloven som bare kunne straffes med bøter, understreker førstvoterende, dommer Matningsdal, i avsnitt 17 den allmennpreventive effekt av straff på dette området:

”I saker om miljøkriminalitet må det av allmennpreventive grunner reageres strengt. En forsvarlig forvaltning av naturen forutsetter at befolkningen etterlever gjeldende reguleringslovgivning. Ved å opptre slik A har gjort, vil dessuten grunneierne kunne oppnå en betydelig gevinst. Dette må tillegges vekt ved straffutmålingen, slik at boten ikke bare utgjør en bagatellpost i byggeregnskapet.”

- (50) Tilsvarende synspunkter har utvilsomt vekt også når det skal utmåles straff for miljøkriminalitet med en strengere strafferamme. Dette følger da også av den videre drøftelse i Rt. 2011 side 10. I avsnittene 19 vises det til tilføyelsen av Grunnloven § 110 b om sikring av miljøet, og til generalklausulen i straffeloven § 152 b, og i avsnittene 20 til 22 påvises det dernest at lovgiver i flere tilfeller de senere år har skjerpet straffen for miljøkriminalitet.
- (51) Jeg skal også si noe generelt om betydningen for straffutmålingen av muligheten for at konsesjon ville ha blitt gitt om det opprinnelig var blitt søkt om slik utbygging som A faktisk valgte å gjennomføre, og betydningen av den etterfølgende konsesjon.
- (52) Det siste er det enkleste. Lagmannsretten skriver her:
- ”Det kan ikke tillegges betydning i formildende retning at A senere er blitt gitt konsesjon. I realiteten var konsesjonsmyndighetene i en tvangssituasjon da de behandlet søknaden om planendring. Riving av anlegget slik det var bygget ville innebære en enda større skade enn det som allerede var forvoldt.”**
- (53) Jeg er enig i dette. Det er ikke lenger tale om en avveining mellom nytte og skade; skaden er allerede inntrådt.
- (54) Lagmannsretten tilføyer så at det at A i ettertid fikk konsesjon, snarere tilsier at straffereaksjonen bør skjerpes. Det er kanskje ikke helt klart hva som er det bakenforliggende resonnement, men etter mitt syn er det like lite rom for å anse den etterfølgende konsesjon som et straffskjerpene moment, som det vil være grunn til å anse det som en formildende omstendighet om konsesjon ikke gis.
- (55) Etter mitt syn kan det derimot ha en viss betydning om det er klart at konsesjon ville ha blitt gitt for den utbyggingsplan som faktisk er fulgt. Dersom dette må legges til grunn, kan det ha betydning allerede som en indikasjon på myndighetenes vurdering av skadefølgene ved slik utbygging, og det kan bringe overtredelsen nærmere det formaldelikt overtredelsen som utgangspunkt er. Jeg understreker imidlertid at det bare vil være plass for slike synspunkter når det må legges til grunn at konsesjon ville blitt gitt. Om det kan være større eller mindre sannsynlighet for at konsesjon ville blitt gitt, må klart være uten betydning for straffutmålingen. I den foreliggende saken er det etter mitt syn ikke grunnlag for å slutte at konsesjon ville ha blitt gitt, og det kan ved straffutmålingen ikke legges vekt på en slik mulighet.
- (56) A har opptrådt forsettlig. Han var klar over at vilkårene for å starte utbyggingen ikke var oppfylt. For å redusere risikoen for at tillatelse ikke ville bli gitt eller/og å hindre en fordyrende utsettelse, valgte han likevel å starte utbyggingen. Han styrte prosessen med dette siktemål i mer enn et år før arbeidene startet. Ved ikke å orientere B og andre samarbeidspartnere om at NVE ikke var kjent med at utbyggingen ville skje etter et annet alternativ enn det som var dekket av konsesjonen, eksponerte han også disse for straffansvar.

- (57) Straffen for A kan passende settes til fengsel i 90 dager. Saken er imidlertid blitt gammel. Det er om lag 3 ½ år siden det straffbare forhold ble avdekket. Det er nok så at behovet for barmarksbefaring kan vanskeliggjøre fremdriften, men saken har likevel tatt for lang tid. Jeg er på den bakgrunn, og av denne grunn alene, kommet til at 45 dager av straffen kan gjøres betinget.
- (58) Lagmannsretten skriver ellers om forholdet mellom de to tiltalte:
- ”Det må gjøres betydelig forskjell i straffene mellom de tiltalte. A dømmes for forsettlig overtredelse og er klart hovedmannen, mens B har som medvirker handlet uaktsomt. B kan heller ikke i motsetning til A, ses å ha hatt noen fordel av sitt lovbrudd.”**
- (59) Jeg er enig i dette, men er likevel kommet til at det er riktig å skjerpe straffen også for B. B hadde en viktig rolle i prosjektet, og han har med bare små reserverasjoner helt unnlatt å følge opp en helt sentral del av sin arbeidsoppgave. Dette har han gjort i en slik grad at han for de tidligere instanser fant grunnlag for å bestride at han i det hele tatt hadde påtatt seg denne forpliktelsen. Det er vanskelig å forstå at han kunne påta seg funksjonen som kontaktledd med NVE uten å sette seg inn i de vilkår som gjaldt for konsesjonen. Det var heller ikke tale om et øyeblikks unnfalleshet. Det er nok vanskelig helt å se siktemålet med As mange spørsmål og purringer til B om forholdet til NVE, men for B tjente henvendelsene under enhver omstendighet som en påminnelse om at forholdet ikke var bragt i orden.
- (60) Jeg er kommet til at straffen for B bør settes til fengsel i 21 dager, som gjøres betinget, og en ubetinget bot på 50 000 kroner.
- (61) For Høyesterett har B endelig gjort gjeldende at sakskostnadene for tingretten er satt for høyt, og at de etter omstendighetene bør bortfalle. Det er ikke anført at sakskostnader er ilagt i strid med loven, og Høyesterett kan da bare prøve om lagmannsretten har begått saksbehandlingsfeil i denne forbindelse. Jeg kan ikke se at det er tilfellet. Som det fremgår av Høyesteretts avgjørelse i Rt. 2011 side 10 avsnitt 26 kan det være grunn for retten til å begrunne omfanget av sakskostnadsansvaret når det ellers kan oppstå tvil om det er tatt hensyn til andre kostnader enn de som etter straffeprosessloven §§ 436 og 437 er relevante. I forhold til sakskostnadsansvaret for B hadde lagmannsretten klart ingen oppfordring til å gi en slik særskilt begrunnelse.
- (62) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom gjøres for A den endring at straffen settes til fengsel i 90 – nitti – dager, hvorav 45 – førtifem – dager gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år.

As anke over lovanvendelsen og saksbehandlingen forkastes.

2. I lagmannsrettens dom gjøres for B den endring at straffen settes til fengsel i 21 – tjueen – dager, som gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år. Den bøtestraff lagmannsretten fastsatte opprettholdes ved siden av den betingede fengselsstraff.

Bs anke over lovanvendelsen og saksbehandlingen forkastes.

- (63) Kst. dommer **Akerlie:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (64) Dommer **Møse:** Likeså.
- (65) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (66) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (67) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom gjøres for A den endring at straffen settes til fengsel i 90 – nitti – dager, hvorav 45 – førtifem – dager gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år.

As anke over lovanvendelsen og saksbehandlingen forkastes.

2. I lagmannsrettens dom gjøres for B den endring at straffen settes til fengsel i 21 – tjueen – dager, som gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år. Den bøtestraff lagmannsretten fastsatte opprettholdes ved siden av den betingede fengselsstraff.

Bs anke over lovanvendelsen og saksbehandlingen forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: